

בין בניין הבית לבניין האומה

יום עיון לחיזוק התא המשפחתי – מכון מאיר

1. שבת ל"א, א'

אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה עסקת בפריה ורביה צפית לישועה פלפלת בחכמה הבנת דבר מתוך דבר ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין אי לא לא.

2. עין אי"ה שבת א', ב', קס"ב-קס"ו

קסב. נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה. ההתנערות לחיי האמת, להכרה האדירה, לחשק הנמרץ של הדבקות באור החיים של חי העולמים שיאיר ע"י אור הצדק החסד והמשפט, הלא הוא הדעת אותי אמר ד'. ע"כ מתחילה באה ההכרה של הצדק הטבעי, משא ומתן באמונה, שלמרות עומק ההטבעה שיש בנפש הישרה שעשה אותה אלהים להיות סולדת מכל עול, הנה המאפל החמרי משגיא אותה ג"כ מזה הדרך הסלול. אחרי הצדק הטבעי הנקט עם ההרגשה הישרה, מתרוממת התביעה למדה יותר חזקה, שהרי באמת אין הצדק נשלם רק בזאת המדה שהוא בא בהרגשה הישרה, שהרי מדת ההרגשה קצרה היא מהשכיל אל כל פרטי הצדק המסתבכים לרבבות אפניהם, כ"א צריך עם יושר ההרגשה דרישה עיונית, איך למלא אחריו לכל רחבו, וזה אי אפשר כ"א ע"י דרישה בתורה, שבאה ע"י קביעות עתים, ע"כ משלים הדבר קבעת עתים לתורה. אע"פ שקביעות העתים לא יספיקו להעמיד את הידיעה עד כדי סקירת עומק היושר והצדק לכל פרטיהם המרובים, מ"מ ההרגשה בעצמה היא מתעלה כשהדעת טבועה בה ע"פ הסכמתה לקבע עתים לרדוף לדעת את ד', ע"י הידיעה שאיננה ממלאה את כל תפקידיה כ"א ע"י הוספת הדעת הבאה אליה מדי יום ביומו ע"י קביעות העתים.

קסג. עסקת בפריה ורביה. אחרי הצדק ההוה יאיר אור הצדק העתידי, שבהגברות כח הנפש הזכה הנאצלת מאור החכמה העליונה הכל נסקר בסקירה אחת כוללת ומקפת, עד שלא רק את אשר יכול הוא בעצמו להוציא אל הפועל מכלל האושר והשלימות נגול כספר לפניו, כ"א את אשר יוכלו שאת הזדורות הבאים בהמשך החיים, התלויים הרבה באיכות הטבת דרכי חיי, הוא, גם הם נגללים, והשאלה נשאלת במלא רחבה עסקת בפריה ורביה, הנשאך לבך לדעת כמה טוב גנוז בחיים הבאים, ההולכים ומתרבים והולכים ומתפתחים יפה להיות הולך ואור הולך וקרוב אל המטרה העליונה אשר הציב אדון כל העולמים, ואיך כל כח טוב שיצא אל

ההויה הוא הולך ועושה פירות, עד שצריך להוקירו בשבילו עצמו ובשביל העתיד שלו ותולדותיו. ע"כ כל משפט המעשים מתיחסים יפה לשאלת העתיד המתיחש לעסקת בפריה ורביה.

קסד. ציפית לישועה. האדם באשר הוא אדם פרטי, הוא מוגבל בהגבלה צרה, בכל ישותו ומציאותו, נגד אותו הערך שצריך הוא להשכיל בנפשו במה שהוא אבר מן הכלל הגדול של כלל האומה, שהיא ג"כ מסתעפת לכלל המציאות, ושכל פרט מפרטי הטוב והאור המה הולכים ומצטרפים אל החשבון הכללי, באין השקף אם הפעולות נראות לשעתן או יבאו לאחר זמן, אבל נדע נאמנה כי בא תבאנה. וכל חלק מן הטוב שבאוצר כל איש פרטי מצטרף הוא עם החיים הכלליים, ההולכים לכונן את ישועת ד' הכללית בבא עתה. ע"כ התביעה היותר שלמה היא על כל מהלך החיים 'של האדם', אם ניתן לו ערכו הכללי בתור צפיה לישועה. והצפיה כוללת שימת עין תדירית, גם באין שום הכרה גלויה חיצונית אל הישועה, כמו שהמצפה עומד על המשמר ימים על שנה, לפעמים גם באין לפניו דבר מיוחד, ולא יעזוב עמדתו. ועוד כלול בזה שבכל עת מצא של איזו הערה שיראה שראוי לעשות איזה דבר לישועה יחיש פעולתו ולא יעזוב, כמו שהמצפה בראותו ע"פ צפייתו שבאה שעת מעשה, ל'בריחה או הגנה מאיזה אויב וכאלה, עליו החובה לעשות מה שדרוש לטובת המצב, כן יורז לעת הנכון, בלא איחור רגע וזמן. על אלה שתי התכונות הנראות כמתנגדות 'זל"ז', ההתמדה בצפיה מתחשבת והזירוז בעת הכושר, הוא הדבר הצריך להתרומם בעומק העיון של צפיה לישועה.

קסה. פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר. המושגים צריכים להיות מובנים בעמקם, כ"א בפני עצמו, וצריכים להתרחב עד שכל מושג יתמלא בכל מילואו, עד שיביא את בעליו למקומות עיון ודעת חדשים. וזאת ההרחבה העיונית היא מתיחסת הרבה לצפיית הישועה, שאין הישועה האמתית הכללית מתבארת יפה ללבו של אדם כ"א לפי ערך רוממות מחשבותיו, ורוחב דעותיו להשכיל בציור יפה מה הוא הדבר שראוי להשתוקק לו בחיי הכלל. כי כל הדברים הנשגבים שנאמרים במשפטים נגזרים, צריכים להיות מובנים בתכנם בעומק הלב. וכפי עומק ההבנה ובהירות ההרגשה ועשרה, כן תהי' הצפיה יותר אדירה ומכוונת למטרתה. וזה הפלפול. וזאת ההבנה, חייבת היא להיות מתחלת מכל דבר קטן שבפרטי התורה עד הדברים היותר נעלים ונשגבים שבעקריה ושרשיה, שהם מביאים למלא את 'הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים'.

קסו. ואפ"ה אי יראת ד' היא אוצרו אין, אי לא, לא. כל המושגים הנשגבים שהם ממלאים לכו של אדם והם מטים אותו אל הטוב והמועיל, הם מתקיימים רק בהיות האדם עומד במצב ידוע בנפשו, שהוא מוכשר לאלה ההרגשות הטובות, כל זמן שלא נעכרה נפשו ע"י איזה רוח סער הבא מתגרת יד החיים, תאוה, גאוה, קנאה וכעס וכהנה, רק יראת ד' הוא המושג הטהור שעומד לאדם בכל עת. שבזמן שנפשו רוממה, הוא מכירה בגוונה הבהיר המזהיר והמעדן ומרומם את הנפש. ואם יודמן הדבר שנפשו הושפלה וירדה מחביון עוזה, גם בעצם המחשך ד' אור להי, כי יראת ד' הוא מושג של אמת מכל הצדדים, בין בצדי השכל הטהור בין בצדי הנטיות הטבעיות אפילו שיהיו יותר נמוכות, ע"כ היא עומדת לעד. ולא זו בלבד אלא שכל המושגים שאנו משיגים אין אנו יודעים את ערך מציאותם כ"א באותו החוג שאנו נמצאים בו עם חושנינו, אבל בחוג אחר ותנאים אחרים, כל הציורים מתחלפים ולא נוכל לדעת מה יוכל להשאר מכל הרכוש הרוחני הגדול. אבל בזמן שהתמצית של כל הציורים הפרטיים לרבבותיהם וכל הרחבתם, פונים אל המושג האמיתי הכללי, שהוא חובק את כל המציאות החמרית והרוחנית, כבר אנו בטוחים שיש לנו אוצר טוב ומתקיים. כי אותם הרשמים שכל פרט אחד מפרטי המחשבה והדעה נרשמו על הבסיס הקיים, העובר את כל המציאות כולה, הם חיים וקיימים לעד. ואם לפי חילופי התנאים תתחלף חיצוניותם, אבל התוכן הפנימי לעד יעמד בזהרו, והוא כולל בקרבו כל עושר רוחני וכל מחשבה עדינה, יראת ד' היא אוצרו. אבל בהיות המעמד הנצחי חסר מיסוד הרכוש הרוחני שהוא מעמד המציאות האמיתי, אין החסרון פועל רק בעת שהמצב מביא את בירור הדברים, שמבלעדי יסוד חיי החיים הכל הבל ונוסד על תהו, כ"א גם לפני התגלות המצב הוא ג"כ נודע למדי לכל ברי לב, שהמושגים שיוסדם הנצחי חסר להם, הם אינם רק חסרים מהשלמתם, כ"א הם מלאים כוב תכסיס, (שמקדירים את אור הנפש ומעיבים את זוהר צלם אלהים אשר לאדם בציוורם הכוזב. ונמצא שבהחסר יראת ד', אין לו שום קנין כלל, לא רק קנין שאינו שלם, כ"א אי לא, לא.